

MEESTERWERKEN

WEEKBLAD VOOR JONG EN OUD

PRIJS PER NUMMER : 3,50 FRANK

Uitgave van

«DE VLAAMSE BOEKHANDEL», Provinciestraat, 42, ANTWERPEN

(Handelsregister van Antwerpen nr 33.297)

In het licht van de lantaarn

Er is leven in de brouwerij.

Wie het familieleven in het Antwerpse onderzoekt, komt tot de vaststelling, dat molen en pachthof samenpasten. Met graan en bloem, die naast de molenstenen en de zakken vielen, werden de beesten gemest. Het was alles profijt voor den molenaar-pachter.

In Polder en Kempen en in het Brabantse richtten vele molenaars naast hun molen een brouwerij in. De smid werd bijgeroepen, die vier ankers leverde om den voorgevel te verstevigen, vier gesmede cijfers met veel krullekens. Zulke brouwerijen waren erg primitieve inrichtingen. Meestal bestonden zij uit een gewoon gebouw, van muren met kleine vensters, een pannendak, ongeveer op een hoogte van vijf meter en waarboven een vierkante schoorsteen uitstak. Van onder was het hele gebouw kelder.

Het gewelf droeg de houten brouwkuip met er naast twee ingemetste ketels van geringen inhoud. 's Nachts werd het vuur onder den waterketel aangestoken, opdat men in den vroegen morgen over kokend water zou beschikken. Dan werd het gemalen mout uit de zakken in de brouwkuip gestort. Terwijl de enen er met koperen bolvormige emmers warm water overgoten, roerden en wendten anderen met zware rieken in de brij om water en mout goed te mengen. Tussendoor stak men den vinger in het steeds warmer wordende mengsel om die warmte te schatten. Wanneer de mout ongeveer twee uren gerust had, duwde men ovale manden in het mengsel om het dik van het dun te scheiden. Het dun dat door de manden zijpelde en het bier zou worden, werd in koperen emmers geschept en vervolgens in den bierketel gekanteld. Men pookte het vuur onder den ketel aan en laat in den namiddag kookte het bier met grote golvingen, bruiste het de hoogte in. De hop, die men in het kokend bier uitstootte, bleef een tijd bovendrijven en bracht het onstuimig wort tot bedaren.

In de brouwerij hing een bedwelmende bier- en hopreuk, die door de brouwers gretig opgesnoven werd.

Den volgende dag liep het wort in de reingemaakte brouwkuip om af te koelen, waarna het in de vaten werd overgegoten.

Zij stonden schoon op een rij op een stelling met gapende vierkante boomgaten, die het lauwe wort en de gist opslochten tot de gereekte buiken goed gevuld waren. Het duurde niet lang of het wort ging aan het gisten. Dan spuuden de vaten eerst wit schuim en daarna slijmerige bruinachtig vette vlokken, die langs de vaten wegliepen.

Hoe primitief de landelijke brouwerijen ook waren, het bier dat zij voortbrachten overtrof de slecht verzorgde eigen fabricatie van de boeren. Het duurde niet lang of de pachters lieten het brouwen gaan en kochten het beter bier van de opkomende brouwerijen.

De brouwers werden al spoedig de voornaamste ingezetenen van de dorpen. Zij maakten van al de feestcommissies deel uit; zij zaten in het bestuur zowel van de fanfaren als van de schuttersgilde, van de toneelkringen als van den boerenbond. De brouwer speelde een instrument in de fanfare en zijn zonen stonden op de planken met de leden van de kamer van Rethorika. Zij gaven een vaatje bier als er gefeest werd, daar zij goed wisten dat er bovendien tien andere zouden geledigd worden, vaatjes die zouden betaald worden. Een paar keren in het jaar ging de brouwer rond om de herbergen te bezoeken, waar hij bier leverde. Voor het overige stuurde hij er meestal een van zijn voerlieden op af. Dan bestelde de brouwer een rondje voor alwie zich in de drankgelegenheid bevond, even zo goed voor mensen die hij nooit te voren gezien had als voor oude bekenden.

— 't Is voor den brouwer, zei de bazin, en alwie aanwezig was wist wat zij zeggen wou.

De concurrentie onder de brouwers was vaak verbitterd en zij zouden niet geduld hebben dat een mededinger hun een klant afnam, al verbruikte die slechts een halve ton bier in de maand. De brouwers waren er op uit, telkens na Nieuwjaar van de accijnsbedienden de lijst los te maken waarop de stortingen van het meel der brouwerijen uit het omliggende vermeld stonden. Dit noemden zij «kilomanie», omdat de stortingen in kilos opgegeven werden.

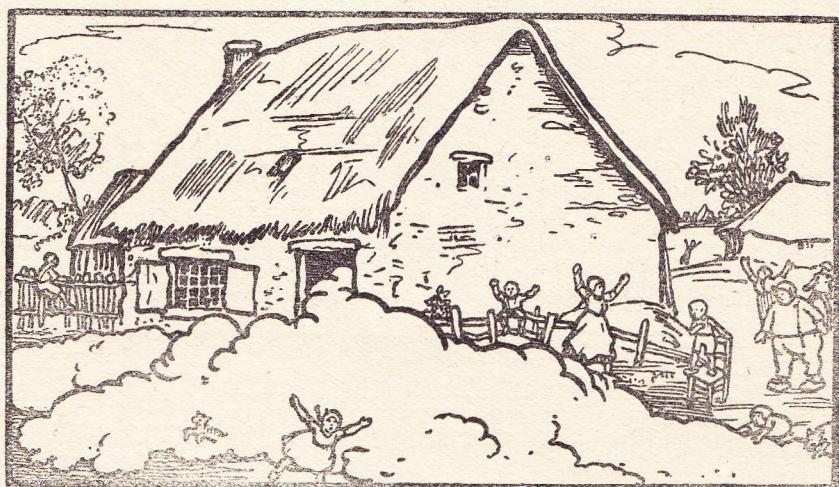
Later zorgden zekere brouwers voor de inrichting van drankgelegenheden met als verplichting voor de uitbaters alleen het brouwsel te tappen van den brouwer, die de installatiekosten op zich genomen had en die, wel te verstaan, eigenaar van dien inboedel bleef.

Het is vanzelfsprekend dat de brouwer zich op de jaarmarkten en kermissen vertoonde in de dorpen waar zijn bier verkocht werd en dat hij aanwezig was op de feesten van fanfares en schuttersgilden.

Rond Nieuwjaar deelden de brouwers peperkoeken uit aan hun goede particuliere klanten. Zij kochten die peperkoeken bij den een of anderen klant en het gebeurde dat de knecht, die gelast was met het ter bestemming brengen der nieuwjaarsgiften, tot drie dagen met den wagen op toer was. In voorname gezinnen was die peperkoek voor de meid bestemd.

De dienstboden van het kasteel kregen geen peperkoek maar geld, dat hun in den loop van den zomer werd toegestoken en dat zij gewoonlijk op een Zondag na het lof ophaalden.

Sprookjes van de gebroeders Grimm

De lekkere pap.

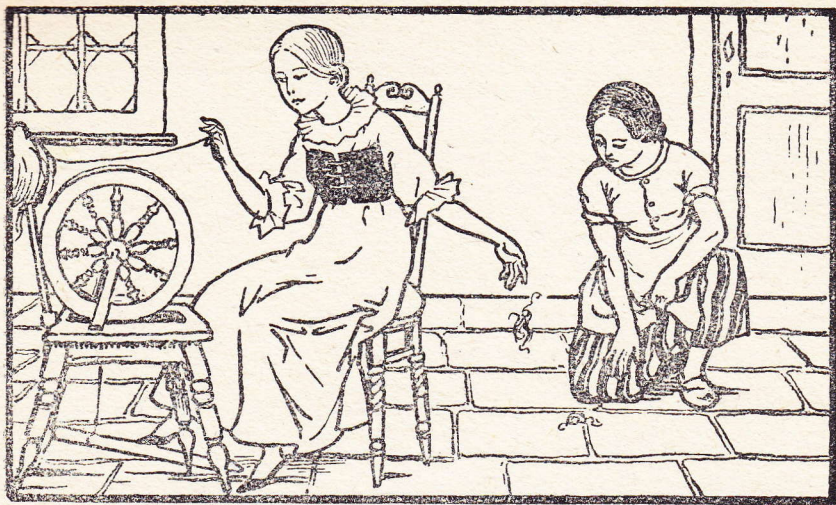
Een moeder bezat een brave dochter. Beiden leden armoe en menigmaal moesten zij naar bed zonder eten. Op zekeren dag, dat er geen hompje brood in de schapraai te vinden was, begaf het meisje zich naar het bos, om wat bessen en wilde aardbeien te zoeken. Daar ontmoette zij een oude vrouw.

- Kind, wat komt ge hier zoeken? vroeg zij.
- Bessen en aardbeien, vrouwtje. We hebben thuis niets te eten.
- Ja, ik weet zulks, arm kind, en ik ga u helpen. Hier is een pot en, telkenmale als gij zeggen zult «Potje, kook», zal hij gevuld worden met een lekkere pap; het koken zal ophouden, wanneer gij zegt «Potje, wees stil».

Het meisje liep verheugd met den pot naar huis en, toen haar moeder van het geval op de hoogte werd gebracht, was zij niet minder verheugd dan haar dochter. Voortaan konden zij naar hartelust pap eten.

Op zekeren dag mocht het meisje een van haar vriendinnetjes gaan bezoeken. Intussen kookte de moeder het potje, en, bij de woorden «Potje kook», begon het zich met pap te vullen. Ongelukkig herinnerde de moeder zich de woorden niet meer om den pot te doen stoppen, zodat het potje maar steeds doorkookte en de pap weldra overliep, den vloer en het ganse huis vulde, ja, de naastbijgelegen woningen en stallen. De moeder en de geburen wisten geen raad.

Tot de dochter thuiskwam en zei «Potje, wees stil». Aanstonds hield het koken op. Maar allen, die in de eerste weken het dorp wilden binnenkomen, moesten eerst door den papberg bijten, die den toegang afsloot.

Hoe het ijverig dienstmeisje beloond werd.

Er was eens een meisje, dat zo schoon als slordig was. Als zij te spinnen zat, werd zij bij de minste verwarring in de streng zeer ongeduldig en trok brutaal het vlas uiteen. Zij bezat echter een dienstmeisje, dat zeer vlijtig, ordelijk en zuinig was. Deze zocht dan het vlas bijeen, ontdeed het van de knopen, ploos het netjes uit elkaar, spon het fijn en liet er zich een net kleedje van maken.

Een jongeling uit de buurt, verblind door de schoonheid van het luie meisje, vroeg haar ten huwelijk. 's Avonds vóór de bruiloft gaf de meesteres een feest aan de dienstboden. Het ijverig dienstmeisje verscheen hierop met het bevallig kleedje. De bruid was afgunstig en zong:

«Meid, wat danst ge een schonen pas,
Met den afval van mijn vlas!»

— Wat wil dit liedje beduiden? vroeg de bruidegom.

Zij antwoordde:

— Wel, dit meisje draagt een kleed van het vlas, dat ik de moeite niet waard achtte te ontwarren en weggooide.

Niet zodra had de jonkman zulks vernomen, of hij snapte, dat zijn bruid een lui, wispelturig en onachtzaam karakter bezat en zij hem hierdoor in het huwelijksleven veel verdriet zou berokkenen.

Hij vroeg de hand van het dienstmeisje, bekwam haar en de ijverige, brave meid werd zijn gelukkige vrouw.

Zo werd de slordigheid gestraft en de oppassendheid beloond.

IN HET LICHT

JAN DE SCHUUTER

VAN DE
LANTAARN

IN DE
KROON

UITGEVER

L. OPDEBEEK

ANTWERPEN

SWA.

JAN DE SCHUYTER

In het
Licht van de Lantaarn

Folkloristische wetenswaardigheden

Gevolgd door een keuze

SPROOKJES
van de GEBROEDERS GRIMM

Pentekeningen van Edmond VAN OFFEL

Kleuromslag van Jan WATERSCHOOT

L. OP DE BEEK — UITGEVER — ANTWERPEN
1949